

Czartoszewski, Jacek W.

"Jak poważnie studiować filozofię", Jan Hartman, Kraków 1999 : [recenzja]

Studia Teologiczne 17, 427-428

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

za sobą zacofanie gospodarcze i wyzysk pracowników. Problemem była też komunikacja mas pracowniczych, płynąca z ZSRR, Francji i Niemiec, zachęcająca do destrukcji zamiast do edukacji. Ludzie światli tego okresu dostrzegali potrzebę łączenia etyki z ekonomią. W poszukiwaniu praktycznych rozwiązań zasad sprawiedliwości społecznej, proponowali solidaryzm jako wyjście zapobiegające błędzeniu marksistowskiemu i kapitalistycznemu. Z solidaryzmem były zgodne instytucje związków pracowniczych i spółdzielczość.

Rozdział trzeci analizuje etyczne zasady narodu i państwa, które były wprowadzane z personalizmu zgodnego z tomistyczną koncepcją natury narodu i państwa, gdzie tylko osoba ludzka jest substancją tworzącą społeczności narodowe i państwowe. Relacje między osobami opierają się na istnieniu społecznej natury ludzkiej. Człowiek może prawidłowo rozwijać się jedynie w rodzinie, narodzie, państwie. Każda społeczność winna chronić dobro człowieka. Naród i państwo są bytami przypadłościowymi w stosunku do bytu substancjalnego, jakim jest jednostka ludzka. Tym nie mniej naród i państwo są bytami realnymi opartymi na relacjach międzyosobowych, w których powstaje szereg obowiązków i przywilejów skierowanych do poszczególnych jednostek ludzkich, które polegają na ochronie szczęścia jednostek, zawierających się w większych wspólnotach. Dobro wspólne i zasada pomocniczości zorientowane są na jednostkę ludzką. Państwo i Kościół powinny ze sobą w sprawach społecznych współpracować.

Książkę kończy bibliografia zawierająca 946 pozycji źródłowych wraz z jednozdaniowym przedstawieniem każdego autora, które książdź M. Szczęsny wykorzystał przygotowując tę rozprawę. Jest to prawdziwa "kopalnia pomysłów" dla osób zamierzających napisanie pracy dotyczącej życia Kościoła Katolickiego w Polsce w latach 1918–1939.

Całość stanowi bardzo ciekawą lekturę z historii polskiej myśli społecznej, którą należy polecić wszystkim studiującym nauki społeczne i zajmującym się sprawami społecznymi na co dzień.

Jacek W. Czartoszewski

Jan Hartman, *Jak poważnie studiować filozofię*, AUREUS
Kraków 1999, ss. 263.

Nakładem Krakowskiego Wydawnictwa AUREUS ukazała się nowa książka dra Jana Hartmana absolwenta Wydziału Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, obecnie adiunkta w Zakładzie Filozofii i Bioetyki Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego i redaktora czasopisma filozoficznego *UJ Principia*.

Dzieło to zamiarem autora pełni rolę ogólnego wprowadzenia do filozofii i podzielone jest na cztery rozdziały. Jednakże czytelnik zauważa, że jest to składanka dwu oddzielnych pozycji. Pierwsza jest swoistą "książką kucharską" filozofa, zawierającą opis "kuchni" filozofii polskiej oraz "przepisy" instruujące jak postępować, by stać się "uczonym filozofem". W skład tej części wchodzi: wstęp, rozdział pierwszy pt. "Natura studiów filozoficznych", rozdział czwarty pt. "Tok studiów filozoficznych" i zakończenie. Czytelnik z lektury tej części dowie się, czego może spodziewać się po studium filozofii, jak wygląda od środka Uniwersytet, jakie miejsce na nim zajmuje wydział (instytut, czy tylko zakład lub katedra) filozofii. Kim jest student w relacji do profesora, doktora, czy magistra. Jakie zwyczaje panują w aulach i salach konsultacyjnych. W jaki sposób i co czytać powinien adept nauk filozoficznych, jakim autorom winien zarezerwować więcej czasu, jakie książki winien mieć w swojej podręcznej bibliotece oraz co zrobić, aby nauczyć się "rozumieć" i "myśleć". Co to jest wykład, ćwiczenie, seminarium, konwersatorium, translatorium. Co zrobić, aby zdać egzamin. Jak napisać pracę seminaryjną, zaliczeniową, esej, pierwszy artykuł. W jaki sposób dokonywać przekładów dzieł filozoficznych. Wreszcie, co to jest praca magisterska, W jaki sposób najlepiej ustalić jej temat, jaki winien być jej plan i warsztat pracy. Jakie warunki należy spełnić by zostać doktorem nauk humanistycznych w zakresie filozofii. W końcu autor przedstawia życie środowiska filozoficznego w naszym kraju.

Druga pozycja zawiera z książki dwa środkowe rozdziały: drugi "Rzut oka na historię filozofii" i trzeci "Nauki filozoficzne". W jednym zawarty jest kręgosłup historii filozofii z uwzględnieniem tradycji myśli greckiej Platona i Arystotelesa, scholastyki z Albertem Wielkim i Tomaszem z Akwinu, filozofii nowożytnej z Kartezjuszem, Berkeleym, Kantem, Heglem i Nietzschem oraz filozofii analitycznej ze Schlickiem, Carnapem, Popperem, Wittgensteinem, Russellem, Moorem i Whiteheadem. Opanowanie jego winno stanowić podstawę, bez której nie sposób zagłębić się w studia nad dziejami myśli ludzkiej. Rozdział ten kończy się podkreśleniem pierwszeństwa studiowania dzieł klasycznych nad lekturą opracowań. Mimo to autor podaje spis podręczników do historii filozofii, które warto posiadać w swej bibliotece. W następnym rozdziale opisane są podstawowe nauki filozoficzne: metafizyka (ontologia), epistemologia, etyka i filozofia polityczna oraz estetyka. Cała część druga może spełniać rolę dobrego skryptu dla prowadzących zajęcia w wprowadzenia do filozofii na uczelniach nie humanistycznych lub "ściąga" dla osób opracowujących skrypty (podręczniki) do nauki filozofii w szkołach średnich.

Całość napisana jest przepięknym językiem, który czyta się "jednym tchem" (uwaga: lektura wciąga!). Potrafi ona zainteresować wszystkich zajmujących się na co dzień filozofią: wykładowców i studentów, a treść jej powinien znać każdy "mól książkowy".

Jacek W. Czartoszewski